

Föräldrastöd i Stockholms län 2014

Publiceringsdatum

2015-03-06

Kontaktpersoner

Kristin Marklund
Tillväxtavdelningen/Enheten för
social utveckling
Telefon: 010- 223 10 00
E-postadress@lansstyrelsen.se

Inledning

Regeringen har gett Länsstyrelserna uppdraget att under åren 2014-2017 stödja kommuner, landsting och andra aktörer som möter föräldrar i arbetet med att utveckla ett universellt, kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar som har barn i tonåren. På Länsstyrelsen i Stockholm anställdes en föräldrastödssamordnare på heltid i september 2014.

Länsstyrelsernas chefsforum har utsett en arbetsgrupp med sex representanter vars uppgift hittills har varit att göra en mall för kartläggning/återrapportering, diskutera tolkning av uppdraget och ha kontakt med berörda myndigheter och forskare. Stockholms föräldrastödssamordnare ingår i arbetsgruppen.

Följande redovisning gör inte anspråk på att ge en heltäckande bild av alla föräldrastödjande insatser som pågår i länet utan ge en redogörelse av nuläget utifrån av vad som framkommit i kontakter med föräldrastödjande aktörer under hösten 2014. Redovisningen kan komma att justeras och omarbetas vartefter föräldrastödsuppdraget fortskrider.

Uppdragets utgångspunkter

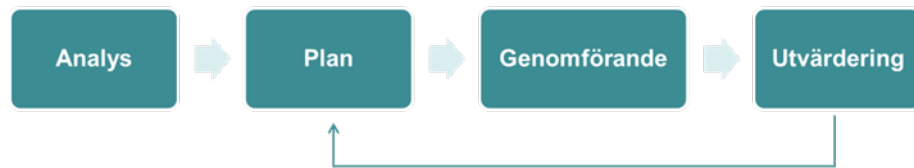
Uppdragets utgångspunkter är det jämställda föräldraskapet och barnets rättigheter.

Definition

Föräldrastöd beskrivs i regeringens nationella strategi för ett utvecklat föräldrastöd: *En vinst för alla*, som en aktivitet som ger föräldrar kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva och sociala utveckling eller stärker föräldrars sociala nätverk.

Nulägesanalys

Länsstyrelsens roll är således att stödja föräldrastödjande aktörer. För att kunna utveckla ett ändamålsenligt stöd för de föräldrastödjande aktörerna har länsstyrelserna genomfört en nulägesanalys av vad som redan pågår i länen och undersökt behov och önskemål hos de berörda aktörerna. Analysfasen kan ses som ett första led i systematisk planering (Figur 1.)

Figur 1. Grundläggande planeringsmodell

En utgångspunkt i uppdraget är att arbetet ska vara kunskapsbaserat. Inom bland annat socialt arbetet används begreppet kunskapsbaserad praktik som innebär att arbetet ska bygga på kunskap från olika typer av kunskapskällor. En väl genomförd analys innehåller frågor om dessa fyra kunskapskällor.

- Den första kunskapskällan handlar om att få insikt om den situation och under vilka omständigheter som den praktiska verksamheten råder under.
- En annan viktig kunskapskälla är bästa tillgängliga evidens inom området. Det är viktigt att komma ihåg att evidens handlar om det sammanvägda resultatet av systematiskt insamlade och kvalitetsgranskade forskningsresultat, som ska uppfylla bestämda krav på tillförlitlighet.
- En tredje källa till kunskap är målgruppen. För att kunna utveckla föräldrastödet på ett sådant sätt att det attraherar föräldrar med olika bakgrund och livsvillkor måste målgruppens önskemål och behov tas i beaktning. Om stödet endast attraherar en viss grupp föräldrar finns en risk att ojämlikheten i hälsa ökar.
- Den fjärde och sista kunskapskällan handlar om den professionellas expertis. I länsstyrelsens uppdrag kommer det också att handla om att integrera de ideellt engagerades kunskaper och erfarenheter. Analysen består av två delar, dels en länsstyrelsegemensam analys och dels en länsstyrelsespecifik analys.

Den länsstyrelsegemensamma analysen syftar till att ge en gemensam kunskapsbas. Den utsedda arbetsgruppen ansvarar för denna analysdel.

Den länsstyrelsespecifika analysen av det egna länet har varje länsstyrelse haft ansvaret för att genomföra under hösten 2014.

Vad är det vi ska analysera?

Arbetsgruppen har formulerat några frågor som alla länsstyrelser kan ha nytta av oavsett regionala och lokala förutsättningar. Det handlar bland annat om vad tidigare forskning säger om vilka behov och önskemål föräldrar till barn i tonåren har och vilken kunskap som finns kring föräldrastödjande insatser under tonårstiden. Denna gemensamma analysdel handlar också om att omvärldsbevakna frågan, exempelvis vilka nationella händelser som påverkar länsstyrelsernas arbete. I den gemensamma analysen ingår också frågor kring vilka behov och önskemål som länsstyrelserna har för att kunna genomföra uppdraget. I februari 2015 rapporterades den gemensamma nulägesanalysen till socialdepartementet.

Arbetsgruppen har även tagit fram förslag på sex frågeområden som ligger till grund för den läns specifika analysen.

1. Hur ser förutsättningar för föräldrastödsarbetet ut lokalt?
2. Vilket universellt stöd till föräldrar med barn i tonåren erbjuder aktörerna i länet?
3. Hur kan länsstyrelserna stödja föräldrastödjande aktörer?
4. Hur kan arbetet med att erbjuda alla föräldrar stöd och arbetet med att nå *alla* föräldrar utvecklas och stärkas?
5. Vilka hinder och utmaningar kan identifieras lokalt?
6. Hur kan arbetet följas upp och utvärderas?

Stockholms län

I Länsstyrelsens årliga rapport 2014:20 Stockholm 2015 ”*Full fart framåt*” framgår att en femtedel av Sveriges invånare bor i Stockholms län (2 163 000). Under det senaste decenniet har länet svarat för 40-50 procent av rikets befolkningsökning. Länet består av 26 kommuner, en av dem är Stockholms kommun som består av 14 stadsdelar. Där bor 825 000 invånare.

En stor och ökande andel av landets tonåringar och unga vuxna bor här. I länet finns över 80 000 högstskolestuderande. Många av dessa är inflyttade och har svag koppling till regionen. Dessa förhållanden gör det särskilt angeläget att bedriva ett framtidsinriktat hälsofrämjande arbete och innebär samtidigt ett ansvar för folkhälsan i hela landet.

Arbetsmarknaden i Stockholmsregionen är stark jämfört med resten av landet – arbetslösheten är förhållandevis låg. Mätt i förhållande till befolkningen (20-64 år) uppgår sysselsättningen till 82,7 procent. Däremot finns flera områden i länet där andelen yrkesverksamma är mycket låg och där de sociala problemen är betydande.

Kännetecknande för ett storstadsområde är den ständiga strömmen av människor som flyttar till staden, både från övriga landet och från andra länder. I rapporten ”*Full fart framåt*” framgår att det flyttar 30 000-35 000 personer till länet från annat land och 35 000-40 000 personer flyttar in från andra delar av Sverige. Även inom storstaden sker en kontinuerlig omflyttning. Regionen är stor till ytan. Det gör att många får långa arbetsresor och därmed långa arbetsdagar. I länet finns också landsort med problem som avfolkning och åldrande befolkning.

Utbildning och uppväxtvillkor för barn och unga hör till de politikområden som länets invånare prioriterar högt. Samtidigt är framtidstron gällande de unga inte alltför optimistisk. Endast var fjärde stockholmare tror att uppväxtvillkoren för länets barn kommer att vara bättre om 10-15 år jämfört med hur det är idag

Nulägesanalys av stöd till föräldrar i Stockholms Län

Under hösten har kontakt tagits med länets alla kommuner och Stockholm stads alla stadsdelsförvaltningar i syfte att identifiera nyckelpersoner med ansvar för

föräldrastödsfrågor. 32 kommuner/stadsdelsförvaltningar har bidragit med erfarenheter och kommentarer.

Typ av kontakt	Antal	
Enskilda möten	20	
Telefonkontakt	7	
Mailkontakt	5	
Nätverksmöten	3	Nätverksmöte med öppenvårdschefer i Stockholm stad, ANDT samordnare i länet och nätverksträff med föreningar.

Det kan konstateras att avsaknaden av en given struktur och ansvar för föräldrastödsfrågorna på lokal nivå försvårar arbetet med att få fram ett underlag, då det ibland saknas en given person som har tillgång till all information på övergripande nivå. Ibland har det behövts ta kontakt med flera personer inom samma kommun/stadsdel för att få en så heltäckande bild som möjligt av kommunens/stadsdelens föräldrastöd.

Tidigare kartläggningar av föräldrastödsarbete i länet

Tidigare genomförda kartläggningar som har identifierats och som bland annat har omfattat föräldrastödsarbete är:

- Folkhälsomyndighetens länsrapport 2013.
- Barns och ungdomars Hälsa 2010, utgiven av Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Stockholms läns landsting.
- Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2013, utgiven av socialförvaltningen i Stockholms stad.

Strukturer för föräldrastöd

En majoritet av de svarande kommunerna/stadsdelarna bedriver det huvudsakliga föräldrastödsarbetet inom socialförvaltningen/socialtjänsten, andra förvaltningar som nämnts är barn och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Sex av de svarande kommunerna/stadsdelarna har en befattning med direkt koppling till föräldrastöd, det vill säga en föräldrastödssamordnare eller liknande. De funktioner som i övrigt såg sig som ”nyckelpersoner” var i vissa fall chefer på olika nivåer, ANDT-samordnare, trygghetssamordnare, folkhälsoplanerare samt utvecklingsstrateg.

Många ”nyckelpersoner” hävdar att det finns en politisk förankring och vilja vad gäller det föräldrastödande, förebyggande arbetet. Det som ofta saknas är dock politiska beslut och att uppdraget inte är adresserat till någon specifik förvaltning vilket gör att ingen ”äger” det universella uppdraget, det föräldrastödande uppdraget som riktar sig till alla föräldrar.

Av de svarande kommunerna/stadsdelsförvaltningarna är det ett fåtal (5) som har en utarbetad strategi/handlingsplan för att arbeta långsiktigt och samordnat i

frågor som rör föräldrastöd. De kommuner som sa sig ha styrdokument hänvisade till exempel till kommunens ANDT-strategi, handlingsplaner inom brottsprevention och i vissa stadsdelar fanns en skrivning om föräldrastöd i verksamhetsplan 2014. En stadsdel hade mätbara effektmål för insatsen föräldrastöd i grupp.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Vid personlig kontakt med representanter vid Hälso- och sjukvårdsförvaltningen 2014-10-15 framkom att det i första hand är mödra- och barnhälsovården som är de aktörer som möter flertalet föräldrar. Den förebyggande verksamheten inom BVC består bland annat av stöd i föräldraskapet, förmedla kunskap till föräldrarna om barns utveckling, behov och rättigheter, identifiering av hälsorisker i familjen och i barnets närmiljö. Föräldragrupper ses som en metod i den förebyggande verksamheten.

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna (BUMM) är en verksamhet där man handlägger avvikelser under barnets normala tillväxt och utveckling som beror på sjukdom, störning eller skada. Inom verksamheten behandlas barn och ungdomar upp till 18 års ålder. Det föräldrastöd som finns i avtalen för BUMM mottagningar är att erbjuda stöd till föräldrar i samband med barnfetma, 0-12 år.

<http://www.vardgivarguiden.se/Omraden/BVC/Om-barnhalsovarden/Om-BHV/>

För att ge tidigt stöd åt barn och unga med psykisk ohälsa har landstinget skapat ett nytt uppdrag för husläkarmottagningar och barn- och ungdomsmedicinska mottagningar. Tilläggsuppdraget omfattar barn och unga 0-17 år som har symptom på psykisk ohälsa och som riskerar att drabbas av psykisk sjukdom. I avtalet finns även uppdraget att ”vårdgivaren ska erbjuda kunskap och råd i föräldrarollen utifrån aktuell situation”.

I oktober 2014 har 20 mottagningar i Stockholms län tilläggsavtal om barn och unga med psykisk ohälsa.

<http://www.vardgivarguiden.se/AvtalUppdrag/Vardomraden/Vardval-Stockholm/barn-och-unga-med-psykisk-ohalsa---tillaggsuppdrag/dokument/Tillaggsuppdrag-forsta-linjen-vid-psykisk-ohalsa-hos-barn-och-ungdom/>

Verksamheten inom Stockholms barn- och ungdomspsykiatri regleras av en årlig överenskommelse med Stockholms läns landsting. Basen i verksamheten är de lokala barn- och ungdomspsykiatriska mottagningarna. Det finns 13 lokala BUP-mottagningar i Stockholms län. Uppdraget inom barn och ungdomspsykiatri vad gäller föräldrastöd omfattar riktade insatser till föräldrar och som har direkt koppling till barnets/den unges diagnos.

Ungdomsmottagningarna i länet har inget uppdrag som rör föräldrastöd.

Habilitering & Hälsa är verksamma inom hela Stockholms län och erbjuder råd, stöd och behandling till barn, ungdomar och vuxna med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar, till exempel utvecklingsstörning, autism och rörelsenedsättning. Vad gäller föräldrastöd erbjuds stöd enskilt eller i grupp till föräldrar med barn inom målgruppen upp till det att barnet är 15 år.

Kriminalvården

Vid personligt samtal 2014-11-10 med projektledaren för ”Implementering av föräldrastöd inom kriminalvården” framkommer att det görs en nationell satsning på föräldrastöd. Den ideella organisationen ”Bryggan” har tagit fram ett material som riktar sig till föräldrar som är frihetsberövade och har barn 0-18 år. Gruppleddare kommer att utbildas regionalt och fokus i materialet är föräldrarollen som frihetsberövad.

Samverkan kring föräldrastöd

Det är svårt att få en samlad bild av kommunernas samverkan med andra aktörer kring föräldrastöd. I två exempel från de svarande kommunerna finns det formaliserad samverkan mellan landsting och kommunen. De aktörer som i övrigt nämns som samarbetspartners är kyrkan, olika föreningar, samfund och studieförbund.

Flera kommuner samverkar kring att driva föräldrastödsgrupper. Andra kommuner/stadsdelsförvaltningar efterfrågar ytterligare samverkan då man periodvis har svårigheter att fylla föräldragrupper. En konsekvens blir då att man inte kontinuerligt kan erbjuda föräldrastöd i gruppform och de föräldrar som anmält intresse ibland får vänta länge på att en grupp ska starta.

Föräldrastödsprogram inom alla åldersgrupper

Folkhälsomyndighetens Länsrapport beskriver de strukturerade program som kommunerna i länet erbjöd 2013.

Universella föräldrastödsprogram som riktar sig till alla föräldrar.

Program	Syfte/målgrupp	Antal kommuner (n25)	Antal stadsdelsområden (n14)
Vägledande samtal (ICDP)	Utveckla positivt samspel mellan barn 0-18 år och föräldrar	9	0
Alla barn i centrum (ABC)	Stärka relationen mellan barn 3-12 år och föräldrar	14	14
Familjeverkstan	Stärka relationen mellan barn 3-12 år och föräldrar	4	0
ÖPP/Effekt	Alkohol- och drog-förebyggande föräldrastödsprogram (åk 7-9)	17	?

Nyckelpersoner från flera kommuner och stadsdelar uppger att arbetet med ÖPP/Effekt håller på att ”rinna ut i sanden”. Förklaringar som anges är bland annat att det råder oklarheter kring programmets effektivitet då olika forskare redovisar olika forskningsresultat. Det råder även oklarhet kring nationell förvaltning av metoden. Vissa kommuner har en samordnarfunktion för ÖPP/Effekt i övrigt är det upp till varje enskild skola att själva ansvara för genomförandet.

Stockholm stad har de senaste åren gjort en stor satsning på föräldrastödsprogrammet ABC. Alla föräldrar med barn 3-12 år har fått erbjudande hemskickat per post om att delta i föräldragrupp. Ett erbjudande adresserat till vardera föräldern. Genomslaget har varit stort och alla stadens stadsdelar erbjuder gruppverksamhet.

Selektiva föräldrastödsprogram som främst riktar sig till grupper som upplever problem med sitt barn eller i föräldrarollen.

Program	Syfte/målgrupp	Antal kommuner (n 25)	Antal stadsdelsområden (n14)
De otroliga åren	Förbättra barns psykiska hälsa baserat på social inlärnings-och förstärkningsteori	1	0
Connect	Anknytningsbaserat program som fokuserar på barns utveckling	1	0
Föräldrastegen	Stärka relationen mellan barn 13-17 år och deras föräldrar.	6	0
Cope	Förbättra samspelet i familjen och ge föräldrar verktyg som stöd i sitt föräldraskap	2	0
Komet för föräldrar	Förbättra samspel och minska konflikter mellan föräldrar och barn	14	14

Övriga program/studiecirklar som nämnts i samtal med kommunernas representanter.

Program	Syfte/målgrupp	Antal kommuner (n 25)	Antal stadsdelsområden (n 14)
Älskade förbannade tonåring	Stärka relationen mellan barn 12-17 år och deras föräldrar	4	3
Älskade barn	Föräldrar från andra länder dikuterar barns utveckling o barns vardag i Sverige	0	2
Att vara förälder i Sverige	Föräldrar från andra länder med barn 0-17 år. Öka förståelsen för barnens uppväxt i Sverige och samhällets förväntningar på föräldrar.	0	1

Föräldrastödjande verksamheter (exklusive föräldrastödsprogram)

Det vanligaste föräldrastödjande verksamheterna som de svarande kommunerna/stadsdelarna erbjuder utöver föräldrastödsprogram är: föreläsningar, tematiska föräldramöten i skolan, föräldracafé, föräldravecka, föräldrarådgivning/föräldramottagning (individuella samtal utan biståndsbeslut enligt Socialtjänstlagen).

Komma i kontakt med föräldrar

En viktig fråga är hur man kan nå föräldrar. Det är flera kommuner och stadsdelar i länet som har erfarenheter kring svårigheterna med att nå föräldrar, att annonsera eller sätta upp lappar i centrum räcker inte.

Utbudet av stöd till föräldrar med barn i tonåren behöver erbjudas brett och vara målgruppsanpassat både vad gäller utbud, material och marknadsföring. Många nyckelpersoner hävdar att konsekvensen av att erbjuda ett universellt stöd till alla bidrar i själva verket till att vissa grupper exkluderas. Erfarenheten många har är att det universella stödet behöver anpassas både i omfattning och utformning, till geografiska förhållanden och till olika gruppers behov.

Flera kommuner/stadsdelsförvaltningar har goda erfarenheter av att nå föräldrar via lokala representanter - ”ambassadörer”, via föreningar och samfund. Skolan framkommer som en viktig arena för att nå föräldrar (både från fokusgrupper med föräldrar och från nyckelpersoner i kommuner/stadsdelar). Från fokusgrupper med föräldrar i Stockholm och i forskningsresultat i Västra Götaland framkommer att avsändaren är viktig, många föräldrar i ytterstadsområdena tar lättare till sig information från förskola/skola/förening än från socialtjänst/kommun. Andra förslag som framkommit, handlar om att förbättra och höja kvaliteten på forum där föräldrar samlas, till exempel föräldramöten i skolan.

Det finns även flera exempel på att SFI fungerar som en viktig informationskanal och samarbetspart. I den utsträckning föräldrar erbjuds gruppträffar så anser många nyckelpersoner att en förutsättning för att få föräldrar att komma är att erbjudandet omfattar ett begränsat antal tillfällen eftersom tid är en bristvara för många.

I ett av projekten som Folkhälsomyndigheten varit delaktig i, ”Tjörnprojektet” menar forskarna att det är av stor vikt att insatserna har utformats med beaktande av utsatta gruppers behov och erfarenheter. Annars riskerar dessa grupper att välja bort det universella stödet. Erfarenheter från stadsdelar runt Järvafältet i Stockholm vittnar om det och föräldrastödsprojekt i Linköping har liknande erfarenheter.

Svårigheter/hinder för det lokala och regionala föräldrastödsarbetet

Representanter från kommuner/stadsdelsförvaltningar uppger följande som svårigheter i arbetet med ett samordnat, kunskapsbaserat och långsiktigt föräldrastöd:

- Att det saknas en nationell samordnande myndighet, som har ansvar för bland annat metodutveckling och kvalitetsäkring.

- Att majoriteten av kommunerna och stadsdelsförvaltningarna inte har någon långsiktig strategisk plan för det föräldrastödjande arbetet. Därmed finns inte heller någon stödjande organisation för uppdraget. Arbetet vilar ofta på ”eldsjälar”.
- Svårigheter att rekrytera och behålla gruppledare. I vissa fall är uppfattningen att kommunens ledning inte låter medarbetare bedriva gruppverksamhet under arbetstid utan att det måste förläggas till gruppledarens fritid. Ett annat skäl att vissa medarbetare efter en tid inte vill fortsätta som gruppledare
- Flera ”nyckelpersoner” efterfrågar en pool av gruppledare som skulle kunna röra sig mellan stadsdelsområden/kommuner
- Att det föräldrastödjande universella uppdraget, hos det flesta kommuner, inte är adresserat till någon ansvarig förvaltning/avdelning.
- Skolans roll vad gäller föräldrastöd är otydligt.
- Att det finns lite forskningsresultat kring universellt föräldrastöd.
- Program som används i länet behöver följas upp och utvärderas.
- Att det inte finns en samordnande funktion i länet.

Vad efterfrågar aktörerna i länet för stöd från Länsstyrelsen?

I arbetet med att utveckla ett långsiktigt, samordnat, kunskapsbaserat föräldrastöd uppger representanter för kommunerna att de behöver Länsstyrelsens stöd med att:

Övergripande nivå

- Stötta kommuner i att adressera uppdraget till förvaltning/avdelning inom kommunen. Vem ska ”äga” det universella uppdraget, som riktar sig till alla föräldrar?
- Krävs en organisation som inte är styrd av mandatperioder
- Stöd i implementering av en samordnad strategi/handlingsplan kring föräldrastöd
- Stötta kommunerna i att formulera en strategisk plan, ha helhetstänk, sammanhålet över tid och att uppvakta politiker
- Behov av information om den nationella strategin till politiker och chefer
- Vara språkrör gentemot SKL, KSL, Skolverket, Landstinget
- Hjälpa kommuner med att ta fram effektmål. Vad ska insatsen leda till?
- Säkerställa att kommunerna gör det som förväntas, hitta rapporteringssystem, mätpunkter

Praktisk nivå

- Nationellt och regionalt nätverk, erfarenhetsutbyte, handledning
- ”Hur möter vi behovet av föräldrastöd 0-17”, Tillsammans jobba med utvecklingen av föräldrastöd
- Utbildningsinsatser, Bostrar
- Översättning av material
- Goda exempel- till exempel ABC på förskolan
- Samordning- vilka kommuner kan arbeta tillsammans?
- Ett ABC för tonårsföräldrar
- Utvecklingsmedel, medel till effektutvärdering av pågående generella insatser
- Stöd i utvecklingen av ”arenor” till exempel webbaserat föräldrastöd

Avrundande diskussion

Det blir tydligt att det stöd som erbjuds föräldrar är ojämnt fördelat och att det råder regionala skillnader. Ett fåtal kommuner i länet är i framkant vad gäller ett långsiktigt och samordnat föräldrastöd med en struktur och organisation som är i linje med den nationella strategins intentioner.

Majoriteten av kommunerna erbjuder någon form av program för föräldrastöd, det vanligaste är att man erbjuder program riktade till yngre barns föräldrar och till föräldrar som har barn/unga med beteendeproblem.

Universella program för föräldrar med barn i tonåren ”lyser med sin frånvaro” utom i några undantagsfall. Det finns exempel på program ”Älskade barn” som Studieförbundet i samarbete med lokala föreningar runt Järvafältet har arbetat fram. Ett annat program som används av vissa kommuner och stadsdelsförvaltningar är ”Älskade, förbannande tonåring”. Materialen har omarbetats ett antal gånger för att anpassas till lokala förutsättningar och för att bland annat omfatta barns rättigheter.

För en effektiv och framgångsrik samverkan och större spridning av det universella föräldrastödsarbetet krävs en hållbar stödjande struktur i ordinarie verksamhet kring samordning, styrning och kontinuerlig fortbildning av grupp- ledare. I den stödjande strukturen ligger också att ta ansvar för marknadsföring av grupper på ett modernt och nyskapande sätt. Många nyckelpersoner lyfter det och det anses vara en principiell fråga som lyftes av forskarna vid Folkhälsomyndighetens analysseminarier inför slutrapporten för regeringsuppdraget ”Kommunala strategier för föräldrastöd”.

För att nå bredare grupper av föräldrar med universellt stöd, har sannolikt utbildningsförvaltningen eller motsvarande störst möjlighet att bidra till volymer på kommunens föräldrastödsarbete. Samverkan mellan kommunens socialtjänst och utbildningsförvaltning/avdelning är därför ett sätt att bredda och samordna kommunens föräldrastödsarbete på universell nivå.

Det framkommer även i fokusgrupper med föräldrar som socialförvaltningen i Stockholm har gjort och i resultaten från olika utvecklingsprojekt som Folkhälsomyndigheten finansierat de senaste åren, att föräldrar hellre ser skolan/förskolan/föreningar som avsändare vad gäller föräldrastödjande erbjudanden än kommun/stadsdelsförvaltning.

Forskningen från bland annat Västra Götaland visar även att föräldrar har behov av en bredd av insatser, från en tydlig hemsida med lättillgänglig information, föreläsningar/seminarier, IT-baserat stöd, ledarledda föräldragrupper till individuell rådgivning.

Ska alla föräldrar erbjudas föräldrastöd under barnets uppväxt behövs politiska beslut, en struktur och organisation som inte vilar på ”eldsjälar”. Majoriteten av svarande nyckelpersoner hävdar att det behövs ”öronmärkta” medel för uppdraget ska få genomslagskraft. Det behövs bland annat för att en samordnarfunktion kan inrättas, sambetsavtal med studieförbund eller andra aktörer, ska kunna utarbetas och till exempel ligga till grund för arvodering av gruppleddare.

FRAMGÅNGSFAKTORER I KORTHET (utifrån nulägesanalysen)

Nationell nivå:

- Ansvarig myndighet för metodutveckling och kvalitetssäkring

Regional nivå:

- Implementeringsstöd till länets kommuner

Lokal nivå:

- Politiskt beslut för det föräldrastödjande arbetet
- Kartlägga lokala behov och förutsättningar
- Strategi/handlingsplan för arbetet
- Stödjande struktur i den egna organisationen
- Formaliserad samverkan mellan förvaltningar/avdelningar
- ”Öronmärkta medel”
- Marknadsföring
- Formaliserad samverkan med andra lokala aktörer

Sammanfattning och bedömning

Nulägesanalysen som Länsstyrelsen i Stockholm har genomfört av det regionala föräldrastödet i länet visar att förutsättningarna ser olika ut för de svarande kommunerna och stadsdelsområdena. Det finns stora regionala skillnader. Alla svarande kommuner/stadsdelsförvaltningar erbjuder föräldrastöd men då oftast till yngre barns föräldrar och till grupper som upplever problem.

I analysen framkommer att många stadsdelsförvaltningar/kommuner kan ha behov av att kartlägga lokala förutsättningar för föräldrastödjande insatser.

Utifrån bästa tillgängliga forskning, lokal kartläggning och analys, skulle nästa steg kunna vara att bygga en strategi/handlingsplan kring det föräldrastöd som ska erbjudas. En strategi/handlingsplan som inkluderar olika verksamheters ansvarsområden (förskola, skola, socialtjänst, idéburen sektor). En långsiktig plan skapar stabilitet och bör omfatta preventionsnivåer såväl som åldersspann.

Gemensamma indikatorer för uppföljning skulle underlätta samordning, styrning och därmed generera incitament för samverkan mellan olika kommunala förvaltningar/avdelningar.

Förutsättningarna för det regionala föräldrastödsarbetet skulle förbättras om Länsstyrelsen fick uppdraget att ansvara för implementeringsstöd till kommunerna. Då skulle Länsstyrelsen kunna stötta kommuner i att samordna sitt föräldrastödsarbete över åldergränser och preventionsnivåer, med bas- och spetsutbildningar och ha ett samordnande ansvar. Genom att ge Länsstyrelsen ansvaret för implementeringsstöd säkerställs kompetensutvecklingen inom föräldrastödsområdet. I dagsläget brottas många kommuner med stor personalomsättning inom barn- och ungdomsvården som bidrar till att kompetensen inom det preventiva föräldrastödsarbetet ibland saknas.

Nulägesanalysen visar också att kommunerna efterfrågar Länsstyrelsens stöd i att implementera och vidmakthålla föräldrastödjande insatser. Majoriteten av kommunerna i länet har en hög rörlighet bland medarbetare inom barn- och ungdomsvården vilket får effekter på arbetets kvalitet och kontinuitet. Det är en stor utmaning för länets kommuner att vidmakthålla kompetens och att upprätthålla olika föräldrastödjande program. Här kan Länsstyrelsen ha en viktig funktion, vilket också stöds av tidigare nordisk forskning, Robuste samliv, 2014. Forskningen visar att för att olika föräldrastödjande metoder ska ge gott resultat så är en lyckad implementeringsprocess avgörande. Stöd i implementeringen har visat sig vara ett måste som gör att kommunerna lyckas bättre med att implementera föräldrastödsprogram